

A közömbösség forrásai

Hárman csibészkednek a lépcsőházban. Szakállas, hosszú hajú fiatalok. A házfelügyelő bosszantására a felmosórnyogot passzolgatják egymásnak. Az idős nő eleinte erélyesen rájuk szól, majd kéri őket. De hiába a szép szó, a fiatalok folytatják a játékot. Végül a könyörgést fenyegetőzés váltja fel. A rendőrség említésére alábbhagy a randalírozók kedve. Ennek már fele sem tréfa, hiszen a szomszéd lépcsőházban ott a nyilvános telefon. Egy emelintéssel kilincse dobja a rongyot, és eltűnnek a lépcsőház hátsó ajtaján. A házfelügyelő dohogva folytatja a munkáját. Megvan a véleménye a „mai fiatalokról”.

Ákárcsak az egyik tizedik emeleti családnak. A nagyfiúk rendszerint későn jár haza. Nemrég egy barátja kísérte az ajtóig. Az utcán találkoztak össze. A fiú akkor már olyan állapotban volt, hogy nem lehetett magára hagyni. A szülők mégsem méltányolták a segítőkészséget. „Ívő-cimborára nincsen szükségünk” — így a zord apa. S a barát azóta meggondolja, hogy hazatárogasson-e még egyszer valakit.

Pedig valahányszor közömbösen megy el a csatornában kapaszkodó ismerőse mellett, mindig valami belső tiltakozásfélért érez. Mint az egyik KISZ-gyűlésen az alapszervezeti tagok, amikor a titkár felhívta a figyelmüket: fojgár rövidre a mondanókat. Érdekes volt a téma, nem sürgetett az idő sem. Az intést követően mégiscsak kevesen emelkedtek fel helyükről. Nyolc-tíz sablonos mondat után ők is visszaültek, mintha minden tőlük telhető megtették volna. Egy kezdő szakmunkás azonban megtörte a csöndet. Pirulva dadogva, de elmondta saját véleményét. Később gúnyos megjegyzéseket tettek rá, és kinevették. A következő alkalommal eggyel kevesebb őszinte hozzájárulásra lehetett számítani.

Más ifjúsági rendezvényeken sem ritka, hogy egyesek indokolatlanul sokáig viszik a szót, s akadnak, akik tartalmas mondanókat sem tudják előadni. A beszélgetés ugyanis olyan mederbe terelődik, hogy aligha szolgál a többség épülésére. A hallgatóság elszakad a pódiumtól, s a körötte csoportosuló néhány embertől. A jelenlevők nagy része közben unatkozik, távozni pedig ilyenkor is szentségtörés. De vajon mi a nagyobb illetlenség, otthagyni a szűk körben

öncélúan vitatkozót, vagy pedig figyelmen kívül hagyni a többség érdeklődését?

Nincs abban semmi rendkívüli, ha az ilyesfajta beszélgetések alatt zörögni kezd a tökmagoszacskó, s a hátsó sorokból zsongás tölti be a termet. Voltaképpen fűttség és hurrogásra lenne szükség, hogy az érdektelen vita résztvevőjé eszbe kerüljenek. A teremben ülőkről — ha már eljötték — feltételezhető, hogy érdeklődnek, van saját véleményük, amelynek szeretnék hangot is adni. Nem jószántukból töltik az időt, s a tökmagoszás, a kupaaknás is közöm-

bösségüket leplező pótcselekvés. Mint ahogy az a lépcsőházi fiúk rongyocija is.

Ha mind többen lennének hátróztok, elmondanák véleményüket egymásról, és az éppen adódó témáról, talán változna a kép. De ehhez vállalniuk kellene a kockázatot, a kudarc lehetőségét, a bennfentesség látszatát keltő gúnyos nevetést, a közbeszólásokat, amelyek a nagy erőfeszítéssel megformált gondolatokat megkérdőjelezzik. Mindez sajnos gyakran csirájában fojtja el a vállalkozást. Jónéhány fiatal ezért más módszert keres, előbb csak visszahúzódik, aztán ezek egymásra találhatnak, és semmittevésük ütök el az időt parkokban, lépcsőházakban.

Minden jöttét elnyeri méltó büntetését — tartja a fanyar mondás. Sokan előszeretettel hivatkoznak erre. Pajzsaként használják a sikertelenségek ellen. Persze, ez a felfogás nemcsak a fiatalokra jellemző, hanem jóformán mindenkire, akit a kíváncsiságnál jobban hatalmába kerít a kudarcból való féltel, aki nem bír bátorsággal vállalni saját magát. A bökkenő csak az, hogy kételkedéssel meglehetősen nehézkesen lehet nagy dolgokat véghezvinni, mert zavarja az összpontosítást. S a legtöbb fiatal szeretné ereje legjavát céljainak elérésére fordítani. Kérdés, hogy kap-e ehhez elég támogatást. Amennyiben nem, úgy egyedül kell leküzdenie az akadályokat, s ennek következményeként könnyen elfordulhat, hogy kevesebb szál köti a kör-

nyezetéhez is. Csúpn egyetlen fogódzó marad számára, a sikerélmény, ha pedig erre nem tehet szert, a duhajkodást, a vagánykodást, a beilleszkedés torz formáit választja.

Nem véletlen, hogy ezzel a törekvéssel sohasem lehet eljutni a beteljesülésig. Az önmegevalósítás ugyanis, amely sikereket sorát feltételezi, elképzelhetetlen a közösségi normák figyelembevétel nélkül, hiszen csak közösségekben teljesedhet ki. Végül esetben esetleg egy mikroközösség vagy egy csoport itélete is lehet ideig-óráig irányadó, de semmiképpen sem helyettesítheti az általánosabb felfogásnak teendő cselekvéseket. Erre jönnek rá azok a fiatalok, akik a csibészkedés, a cselengés helyett a tisztességes munkát, a közös és értelmes szórakozásokat, az olvasást, a kulturált művelődést részesítik előnyben. És olyan társaságban érzik jól magukat, amely mentes a közömbösségtől, az érdektelenségtől.

A passzivitástól és a nemtörődömségtől ugyanis nemcsak az iskolának, hanem az ifjúsági mozgalomnak és az egész társadalomnak óvnia kell a fiatalokat. Az MSZMP KB XII. kongresszusának irányelveiben is megfogalmazódnak a közömbösség és az érdektelenség elleni fellépés legfontosabb tennivalói. Erre utal ez a mondat is: „... a tanulói ifjúság általános és szakmai műveltségének emelése, világnézeti és politikai elkötelezettségének kialakítása és erősítése, a szocialista életmódra, a munkára, az állampolgári kötelességekre teljesítésére való nevelés.” Megvalósításuktól függ, mennyire lesznek a társadalom értékes tagjai a „mai fiatalok”. Ehhez az is szükséges, hogy elapadjanak a közömbösség forrásai.

JÁMBOR ERNŐ

HADNAGY CSABA RAJZA

Kismesterek

Eredeti művirág

„Tessék! Nézelődik? Hát nézelődjön, van itt mindenféle szépség, lehet mit nézni igazán, mert ilyet úgysem lát seholsem, mehet akár az egész országba, biztos! Mit gondol, honnan ide nem jönnek? Még szombathelyiek is voltak itt, meg belgrádiak, bizony! Mondták is nekem, amióta én eljöttem onnét, senki nem csinálja ezet a szép virág. Ha maga tudná, mit hagytam ott! Egész vagyont, jó üzletet mindeztől. Otthagytam, mert feltűnt édesanyámmal. Ide menekültünk a háború végén Szegedre, csak úgy minden nélkül, de hát a tudomány az ott van a kézben, hiába alig tudtam magyarul is, az amit megtanultam, az enyém volt. Olló kellett hozzá, papír meg ugye közügyesség, és csinálta az ember.

Aztán rossz idők jöttek, mert át akartak dobni a határon, mint idegent, erre ajánlottak egy embert, így aztán férjhez mentem, itt maradtam. Hét évig húztam, nem bírtam tovább, mindent otthagytam, még a nevet is és megint újrakezdtém. Nem érdekelt engem senki, semmi csak ez a gyönyörűségi munka. Ez művészet, veze tudomásul. Mutasson nekem ilyen eredeti, ilyen szép... na tudja-e mi az... hát krizantém, emez mellette a koszorúban meg dália. És ez mind papírból, mint azok a pálmák, a pálmalevelek, babérféle a koszorún rendez csomagolópapírból, csak szépen be van hajlogatva, be van viaszkolva. De mit mondom én ezt magának, mikor ezt maga úgysem tudja elképzelni, nem tudja megtanulni. Nem tudja ezt senki. Én ugyan át nem adom,

hogyne, mikor nekem is egy házart kellett volna fizetnem, hogy megtanuljam, hogy felvegyenek kitanítani. Hát nem fizettünk, miből fizettünk volna! Megtanultam magamtól! Vágtam, hajtogattam, aztán tudtam. Nem is vettem én soha fel inast, vagy tanultól vagy minék hívjakot. Tanulja meg maga, aki akarja. Úgy sem tudja! Ha én itt abbahagyom, nem lesz Szegeden művirágkészítő, kivessz-e a szép szakma. De mit bánom én, ha kivessz, kivessz, nem igaz?

Pedig de sokan ismerik a Baál Magdolna üzletét, de sokan bejárnak ide virágért, koszorúért, vagy csak a pici gyerekkel, mert becsalják az apjukat, anyjukat meg a tulajdonalról is, hogy hadé nézzék meg a törpéket, ahol ni, ezek a kis gumitörpék, amaz ott a hóféherke, vagy megállnak és megcsodálják a dómot! Bizony, ezt is én csináltam. Az egészet! Drótvázon van az ezüstpapír, s ugye milyen szépen csillog, meg is nézi mindenki, és mondják is, milyen csudás.

De hát azért igazából a virágjaim miatt jönnek ide. Mostanában már nem mindent én csinállok, mert egyszerűbb megvenni kisiparosoktól a műanyagot. Margaréta, ugye olyan mint az igaz, emez a duplaszirmú... no tudja-e mi ez... hát gerbera! Na, ezeket rakom inkább a koszorúba, mert gyorsabb is, könnyebb is velük dolgozni és jól mutatnak, meg is akad a vevő szemé rajtuk.

Megakad másnak is, a fene a szemtelenjeit. Vannak nagyon sokan rendes, okos emberek, akik szeretik a szepet, de ezek a senkiházi huligánok! Meg a műveletlen népség! Bejönnek ide és elkezdnek gúnyolódni, hogy de csunya a művirág, hogy így tarka meg úgy tarka, hogy így giccs meg úgy giccs. Hát mi az, hogy giccs? Aki ilyet mond az nem ért hozzá! Annak ebben az üzletben semmi keresnivalója. Ez művészet, igenis művészet, nem is mesterség, nem csak egyszerűen szakma... naja ezek itt meg el se fogadták a bizonyítványomat, pedig odakint rendes papírt kaptam róla. De mit számít a papír, a munka a fontos, a szép virág. Amíg veszik, addig szükség van rá, amíg pedig szükség van rá, én csinálom. Kell, nem igaz?

Azt ne bántsa, az ott valódi. Elő. Azt szeretem én igazán. Eppen azért nem árulok. Sajnálom! Micsoda szivtelenség vasdrótot tekerni annak a gyönyörű gyenge szegfűnek a nyakára. Jaj! Mint a gyilkosok!”

IGRICZI ZSIGMOND

Heuréka!

Múlt az idő, újabb kötettel gyarapodott személyi igazolványaink száma. Testhez simuló kicseke könyv az ajándék azért a tíz évért, amit visszahozni senki nem tud már. Olvasom az újságban, sok embernek kell idén újat váltania, mi mást tehetnék, megnézem azonnal, van-e még használatom, vagy induljak azonnal? A dátum azt mondja, szaladj, öcsém, de meg ne állj! Kötöm a nyakkendőt, viszem a fejemet a fényképezőgéphez, odatartom állampolgári ábrázomat a gép elé, — és csoda történt. Úgy megkapaszkodtam az alattam levő hosszalábú sámlí ülőkéjében, csigasszalabú is nehéz lett volna megmozdítani. Háromszor mondta a kisasszony, odanézzek lebegő kacójára, ne szuszogják és ne mozogják, nem vettem észre, hogy nekem beszél. Ó meg azt nem vette észre, hogy csoda történt. Megfejtettem a titkot!

Olyan egyszerű, szegényem, hogy csak most jöttem rá. Gondoltam én arra mások is, milyen furcsa a világ. Eljött az az idő, amikor szemébe nevetettek a miniszternek is, meg a riporternak is, ahogy körülöttem teszi-veszi magát, mégse lesz belőle semmi bajom. Eljön majd az az idő is, hogy a segédrendőre is rá szabad nevetni, sőt avval kajánkodom, akivel csak akarok, de biztosra veszem, egy teremtett lény akkor is lesz szeretett hazánkban, akire ránevetni tilos. Örökítse meg gyermeke mosolyát! — így szót a fölszólítás, és kormány-szintű határozatok sora szolgált, legyen több gyerek, és több mosoly. Ha azonban azt akarná valaki kimondani, felnőtt korának vigyorát is örökítsék meg udvariasan leintenek: azt, kérem tisztelettel, a mai begyűrűzött körülmények között nem lehet. In-

kább ne mocorogjon! — most húzzák be a drótot a gerincembe, hogy feszesen álljon! — tartsa a fejét! — a gúnár nyakát nem lehet úgy megcsavarni, mint az enyémet — nem mozog, nem léngzik, csak néz, ide néz kérem, nem oda, tessék jobban figyelni, mondtam, hogy nem mozog, kérem, így nem lehet képet csinálni! Megadom magamat, legyen úgy, ahogy lennie kell, kibírtam én a mandulám kiszedését is, összesen kétszer, majd csak túl leszek ezen is.

Azért mondom, mert a titkok útjai nyaktekerésekkel vannak kirakva ugyan, de nagy boldogság a vége. Eddig csak hallgattam mások értetlenségét, amikor panaszolták, róluk olyan képet ragasztanak a kisérő könyvbe, hogy öt esztendő fénykép alapján kiszabna rájuk egy jó szemű bírót, de lusta voltam, és nem gondoltam bele az élet mikéntébe. Amíg helyre igazgat a szép hölgy, elmondom a lényegét.

Képzeli el, milyen kép lenne ez, ha szemébe mondanám a len-

csének: huhu!? A rendbiztos ránézne az utca sarkán, minden komolysága elszállna. Egy jó képek hatalma van, rabul ejti a nézőt, sőt tettekre serkenti, hivatalos közeget tilos tehát raveni fondorlatos fényképpel, hogy megszegje a szabályt, és nevesen. Ez az egyik szempont, de nem ez a titok.

Társadalmi és gazdasági életünk változásainak tükrében kell megvizsgálnunk a kérdést. (Most roppan először a nyakam, akkorát csavar rajta a hölgy.) A röghöz kötött, földhöz ragadt nemzedékből időközben fotelba tapadt generáció lett, ezt nem szabad elfelejtenünk. Vegyük azt a történelmi pillanatot, amikor Kék fényt sugároz a televízió. Beadják a képet, Matildkát körözik. Matildka bárri tündér, a baj ott kezdődik, hogy arcáról nem sokan ismerik. Ha semmit el nem takaró munkaruhában fényképeztetik volna le, vagy bájosollyal az arcán, ezren néznék szuflájukat visszafogva, de senki nem mondaná bele a kurblis telefon-

ba, hol szokott legtöbbször megbújni Matild. Ellenben, ha beadnák az én képetem, amelyik most készült, azonnal kiderülne, a fényképező szövetkezet maradványát alkotott. Bankrablásra, főkönyvelői csöndes sikkasztásra, házasságszédelgésre és anyagyilkosságra egyformán jó a fénykép. Csak el kell nevetnem magamat, de ennek megint rendre utasítás a vége. Most képzelm el, hogyan ugrana föl tévesített fényképpel látán tízmillió ember: folakasztani!

Most kattán a gép, és most kattán az én fejemben, mekkora boldond voltam eddig. Végre egy cég, amelyik azt csinálja, amit várnak tőle. Mástulónben se érdemes kiabálnom, tíz év múlva, ha megérem, azt hiszem, éppen olyan leszek, mint most a fényképen. Tíz év garancia, belegondolt ebbe már valaki? Héuréka! Meg-

Addig illegetik a fejemet, amíg kipattan belőle valami. Húsz forint az ára, előre fizetve.

HORVÁTH DEZSŐ